

Folketingets Kommunaludvalg

Departementet

Holmens Kanal 22
1060 København K

Tlf. 3392 9300

Fax. 3393 2518

E-mail vfm@vfm.dk

MFF/ J.nr. 2008-7371

Dato: 5. december 2008

Under henvisning til Folketingets Kommunaludvalgs brev af 5. november 2008 følger hermed velfærdsministerens endelige svar på spørgsmål nr. 20 (KOU Alm. del).

Spørgsmål nr. 20:

"Ministeren bedes sende udvalget sit talepapir fra samrådet den 5. november 2008 om samrådsspørgsmål A og B vedrørende kommunernes budgetlægning, jf. KOU alm. del - samrådsspørgsmål A og B."

Svar:

Det er det talte ord, der gælder.

Nedenfor følger det talepapir, der har ligget til grund for den mundtlige besvarelse af samrådsspørgsmålene.

Besvarelse af samrådsspørgsmål A

Samrådsspørgsmål A:

"Får de konkrete eksempler på velfærdsforringelser i landets kommuner, der er kommet frem i forbindelse med kommunernes budgetlægning, ministeren til at fortryde den stramme styring over for landets kommuner?"

**

I et land med 98 kommuner og med kommuner i stadig udvikling vil en budgetproces altid betyde, at kommunerne tilpasser udgiftsniveauet – eventuelt også nedad hvis forbruget er blevet for stort, i forhold til hvad der er holdbart. Det kan så blive udlagt som velfærdsforringelser. Men jeg køber ikke præ-

missen om, at der skulle være en sammenhæng mellem disse tilpasninger og regeringens styring af kommunernes økonomi.

Regeringens indførelse af incitamentsmekanismer for at fremme aftaleoverholdelse og forbedre styringen af kommunernes økonomi er ikke ensbetydende med færre penge. Tværtimod indeholder økonomiaftalen fra i sommer flere penge end sidste års aftale. Der er altså plads til vækst, og det skal jeg komme tilbage til.

Og her og nu er der grund til at glæde sig over, at incitamentsmekanismerne for at sikre aftaleoverholdelse ser ud til at virke.

Der er fra flere sider gjort betydelige anstrengelser for at sikre overholdelsen af aftalen mellem regeringen og KL, og det er i sig selv glædeligt. Aftaleoverholdelse er unægtelig noget, som mange regeringer op gennem tiderne har kæmpet med – også KL for den sags skyld.

Foreløbige tal for kommunernes budgetter for 2009 viser, at de samlede service- og anlægsudgifter under ét holder sig inden for aftalen.

Vi kender endnu ikke de helt eksakte tal fra indberetningerne. Den foreløbige opgørelse tyder dog på, at udgifter til anlæg og overførsler ligger lidt over det aftalte niveau. Til gengæld tyder indberetningerne på, at serviceudgifterne derimod ligger under det aftalte niveau. Noget tyder således på, at kommunerne har valgt at bruge færre penge på service, end de måtte.

Men lad mig vende tilbage til de to misforståelser, som synes at ligge i spørgsmålet: 1) misforståelsen om stram styring og 2) misforståelsen om mulige velfærdsforringelser.

**

Den første misforståelse er, synes jeg, at aftaleoverholdelse skulle være lig med stram styring. Der er jo blot tale om, at man realiserer det, som to parter har indgået aftale om, og udtrykt tilfredshed med. Hver enkelt kommune og kommunalbestyrelse er helt frivilligt medlem af KL – og må derfor selvfølgelig også solidarisk bakke op om deres forhandlere.

Det har der gennem årene været nogle problemer med, men det ser altså ud til at lykkes i år. Det har tilsyneladende hjulpet på KL's mulighed for at hævde den interne solidaritet, at man har indført disse incitamentsskabende mekanismer, fx gjort 1 mia. kr. af bloktilskuddet betinget af aftaleoverholdelse. Men det kan man da ikke kalde stram styring – det er blot troværdig og ordholdende adfærd.

Den anden misforståelse synes at være, at aftalen indeholder generelle velfærdsforringelser. Det er der ikke tale om. Regeringen har tværtimod taget initiativ til og afsat penge til velfærdsforbedringer.

Med økonomiaftalen for 2009 er der afsat en stor pose penge til gennemførelse af kvalitetsreformen.

Disse penge er bl.a. møntet til en afskaffelse af løsrevne lukkedage. Det betyder, at forældre kan få passet deres børn i det sædvanlige dagtilbud på de almindelige arbejdsdage over året, hvor der ikke er et lavt fremmøde.

Samtidig indføres der forældrebetalte madordninger for alle børn i daginstitutionerne (obligatorisk fra 2010).

På ældreområdet er der enighed om at indføre en fast kontaktperson i hjemmeplejen, og håbet er, at den enkelte modtager af hjemmehjælp vil opleve en øget stabilitet i den leverede pleje.

Her er der altså tale om reelle serviceforbedringer.

Derudover er der i økonomiaftalen afsat 350 mio. kr. til et generelt løft af serviceniveauet i forhold til budgettet for 2008.

**

Som jeg indledte med, kan visse kommuner godt være udsat for at skulle tilpasse et budget nedad. Jeg har selvfølgelig også set, at nogle kommuner har rapporteret om forringelser, og der er også fagforeninger, som, via rundspørger, mener at kunne konstatere fremtidige forringelser på nogle områder.

Med flere penge i aftalen end sidste år, er der ikke lagt op til velfærdsforringelser.

Men jeg mener dog nok, at det kan være en god idé at se nærmere på indholdet i de nye budgetter.

Allerede på grundlag af de foreløbige indberetninger må vi se på, hvordan budgetterne under ét stemmer overens med aftalen. Derudover har jeg også talt om, at man kunne lave en slags røntgenundersøgelse af de endeligt opgjorte budgetter for 2009, herunder udviklingen på de enkelte områder.

Vi kender dog først de endelige budgetter til januar, men så vil jeg gerne se nærmere på budgetterne og de ændringer, der er sket.

Jeg kan ikke gå i detaljer med omfanget og indholdet af en sådan undersøgelse. Men jeg forestiller mig, at en analyse vil kunne omhandle generelle problemstillinger og årsager til ændringer i de kommunale budgetter.

Det vil kunne være relevant at se på eksempelvis forskydninger mellem udgiftsområderne på det samlede kommuneplan, hvor nogle udgiftsområder kan være præget af vækst, mens der sker reduktion på andre.

Der kan være mange grunde til, at den enkelte kommunalbestyrelse har behov for at flytte penge fra det ene område til det andet, uden at der er tale om besparelser.

Den demografiske udvikling kan bevirke, at der i nogle år er et faldende antal børn i daginstitutionerne, og der kan således være behov for at flytte penge fra dagpasning til et andet område.

Andre kommuner kan have en ubalance mellem serviceniveau og skatteniveau, som gør, at kommunekassen på et tidspunkt løber tør, hvis ikke der sker en justering af kommunens serviceniveau.

Det er endvidere min forventning, at ikke mindst mere specifikke forhold omkring den kommunale budgetproces kan spille en rolle for hvilke budgetændringer, der besluttes. Derfor kan det også være relevant at dykke ned i udvalgte kommuners budgetter.

**

Afsluttende vil jeg gerne understrege, at den foreløbige udsigt til aftaleoverholdelse er en glædelig nyhed. I den kommende tid må vi se nærmere på budgetterne.

Det er glædeligt for aftalesystemets fremtid, og dermed for det kommunale selvstyre og den overordnede styring af samfundsøkonomien.

Og lad os ikke drage forhastede konklusioner på baggrund af enkelte kommunes budgetforslag og diverse rundspørger blandt et udsnit af kommuner – først til januar kender vi de endelige budgetter på sektorniveau mv.

Besvarelse af samrådsspørgsmål B**Samrådsspørgsmål B:**

”Hvordan forsvarer ministeren, at regeringen på den ene side har lovet massive velfærdsforbedringer i valgkampen 2007 og et såkaldt megaløft i velfærden, når virkeligheden er, at landets kommuner fremlægger det ene besparelsesbudget efter det andet - senest Aalborg Kommune, der skal spare hele 250 mio. kr.”

**

Der eksisterer en arbejdsdeling mellem regeringen og kommunerne vedrørende økonomien. Det er den enkelte kommunalbestyrelse, som har ansvaret for at sikre den økonomiske balance for netop den kommune. Og det er regeringen, som skal sikre nogle ordentlige rammer for dette.

Sagt på en anden måde er det den enkelte kommunalbestyrelse, der har ansvaret for, at der er balance mellem politiske og økonomiske prioriteringer, herunder ansvaret for at fastsætte og synliggøre mål og serviceniveauer. Og selvfølgelig også, at der på bundlinjen er økonomisk balance, således at kommunen ikke kommer i en økonomisk uholdbar situation.

Regeringen sikrer, at der overordnet set afsættes midler til en rimelig udvikling i velfærden. Det har jeg allerede været inde på i det første spørgsmål. Men derudover er det min opgave, evt. sammen med andre ministre, at sikre de overordnede rammer, således at kommunerne er i stand til at løfte de velfærdsopgaver, som folketinget har uddelegeret til de enkelte kommunalbestyrelser.

**

De økonomiske rammer for kommunerne blev regeringen og KL enige om lige inden sommerferien – den aftale står både regeringen og kommunerne bag.

Aftalen sikrer, at kommunerne tildeles fuld finansiering til at løfte de forskellige kommunale opgaver.

Her skal vi tage hensyn til, at kommunerne er forskellige, har forskellige økonomiske vilkår og forskellige behov.

Selv om vi via bloktilskuddene sikrer, at der samlet set er tilstrækkelig løbende finansiering til de opgaver, vi har aftalt, er der også i visse tilfælde lånemuligheder. En kommune, som skal finansiere en stor skoleudbygning kan eksempelvis søge om mulighed for at låne til en del af byggeriet. Lånemulighederne giver mulighed for at tage hensyn til nogle forskelle i økonomi-

ske vilkår mellem de enkelte kommuner. Hvor meget der kan lånes indgår i aftalen mellem regeringen og KL.

Derudover understøttes aftalerne ikke mindst af et veludbygget tilskuds- og udligningssystem, der gør, at forskelle i kommunernes økonomiske forudsætninger udlignes. Det indebærer også, at de kommuner, der oplever en negativ udvikling, i meget vidt omfang afbødes herfor.

Med udligningsreformen blev udligningsniveauet forhøjet for netop at udjævne forskelle mellem landets kommuner. Og uligheden er faktisk også mindsket.

En rapport fra Det Kommunale og Regionale Evaluerings Institut, KREVI, dokumenterer, at udligningsreformen har skabt væsentligt mere ensartede økonomiske vilkår i de danske kommuner.

Udligningssystemet giver således samlet set mulighed for, at kommunerne kan løfte et ligeværdigt serviceniveau, og systemet er med til at sikre stabile økonomiske rammer for kommunernes budgetlægning. Det er væsentligt, når der skal skabes opbakning mellem kommunerne til en aftale.

**

På nuværende tidspunkt er det svært at have en konstruktiv snak om budgetterne for 2009, herunder de bebudede besparelsesbudgetter.

Kommunerne har indberettet en række budgetoplysninger til ministeriet, og der er som sagt ved at tegne sig et foreløbigt billede. Men det vil være på et overordnet plan, og de eksakte tal kendes ikke endnu. Vi må altså vente med den snak, til vi kender de endelige budgetter på et detaljeret niveau, dvs. når Danmarks Statistik opgør tallene til januar.

I stedet vil jeg benytte lejligheden til at nuancere det billede af besparelsesbudgetter, som nogle gange tegnes i pressen.

For det *første* består det kommunale Danmark af 98 selvstændige kommunalbestyrelser. De vil stå over for forskellige udfordringer og krav, også selv om vi bl.a. har et veludviklet tilskuds- og udligningssystem. Deres situation vil bl.a. afhænge af beslutninger truffet i tidligere år, herunder hvor godt de tidligere budgetter har været overholdt. Derfor kan det ikke overraske, at nogle kommuner har måttet justere udgifter nedad, mens situationen er den modsatte i andre kommuner. Det har jeg allerede været inden på i foregående besvarelse. Det er en afspejling af det kommunale selvstyre.

For det *andet* er det erfaringen, at udmeldte besparelser skal tages med forbehold, og der er flere eksempler på, at de varslede besparelser tages af

bordet i løbet af kommunens budgetlægningsproces. Endvidere kan de udmeldte besparelsesbeløb være udtryk for en kommunal omprioritering eller omlægning af opgaveløsningen.

**

Endelig vil jeg gerne henlede opmærksomheden på, at nominelle besparelser på et budget ikke behøver at være ensbetydende med serviceforringelser. Kommunalbestyrelserne kan således skabe et ekstra råderum ved at løse opgaverne smartere og ved at lære af de kommuner, der håndterer et område mest økonomisk effektivt.

Eksempelvis er det muligt at slanke administrationen og indhøste synergiefekter ved kommunalreformen. På andre områder er det muligt at reducere produktionsomkostninger ved bedre arbejdstilrettelæggelse eller ved at konkurrenceudsætte opgaveløsningen. Det er også muligt, at øget brug af kontraktstyring kan sikre en bedre sammenhæng mellem ressourcer og service.

Konkret er der i aftalen mellem regeringen og KL enighed om, at der gennem omprioriteringer og bedre ressourceudnyttelse kan skabes et råderum til serviceforbedringer over for borgerne på 1 mia. kr. i 2009.

**

Der er således flere håndtag, som den enkelte kommunalbestyrelse kan gøre brug af i forhold til at sikre balance i den kommunale økonomi.

Det samme gælder for regeringen, der har ansvaret for at afhjælpe strukturelle problemer og som via de årlige økonomiaftaler og udligningssystemet er med til at sikre stabile økonomiske rammer for kommunernes budgetlægning.

Fremadrettet skal vi være endnu bedre til at udnytte ressourcerne og forbedre prioriteringerne.

Efter min opfattelse skal der derfor fortsat arbejdes for at skabe større gennemsigtighed i kommunernes regnskab for derigennem at fremme de bedste løsninger, der kan øge effektiviteten og kvaliteten i den kommunale opgaveløsning.

Karen Jespersen

/ Niels Jørgen Mau